

Nucleair Forum en het Publieke Debat

Aviel Verbruggen

4 april 2011

www.avielverbruggen.be

Zie voorafgaand **Wie bederft de pret: Cassandra of het Paard van Troje?** dat op 23 maart 2011 aan De Morgen werd voorgesteld, maar er was geen plaats voor. Op 31 maart had De Morgen wel plaats voor een bijdrage over nucleaire risico's dat even een kam nodig heeft (zie verder). Ook zet dit aan het denken over de post-Fukushima strategie van de atoomlobby.

Waar is het Nucleair Forum vandaag gebleven?

In deze dagen en weken na Fukushima is het Nucleair Forum in de media en in het straatbeeld opvallend afwezig. Vindt het Nucleair Forum de vragen van het publiek nu over atoomenergie niet ernstig genoeg? Alleen de website geeft een karig artikel onder de slogan "De Belgische situatie is totaal anders", en verwijst door naar IAEA, en gelijkaardige nucleaire organisaties. Zou het Nucleair Forum tot inzicht zijn gekomen, en de Saatchi&Saatchi desinformatie campagne betreuren? Geloof je in Suske&Wiske happy ends?

Natuurlijk wil het Nucleair Forum de zo geslaagde en peperdure campagne van Saatchi&Saatchi niet zomaar laten verzanden. Maar in het oog van de storm is het beter schuilen (of: "Gevaar en hoe het te ontvluchten"), en terug te grijpen naar de beproefde truc van tussenpersonen, bij voorkeur gewillige mediafiguren en wetenschappers.

Voor de jongeren onder ons: het Nucleair Forum, opgericht in 1972, is een oude tante bekend voor haar nucleaire theebransjes tussen gelijkgezinden. Tijdens een jaarlijkse "studie"reis naar het buitenland worden de deelnemers een paar dagen goed gesoigneerd en nucleair geïnformeerd. Gratis, maar zoals economen zeggen "een gratis maaltijd bestaat niet": deelnemers worden stilzwijgend verondersteld de aangeleerde Nucleair Forum visie nuttig te benutten en waar nodig publiek te ondersteunen als onverdacht deskundige. Wie die verwachting inlost, kan op herhaalde invitatie rekenen.

Deze praktijken zijn niet beperkt tot de nucleaire sector, zoals bijvoorbeeld farmaceutica gesponsorde congressen voor dokters die ook meer eisen stellen aan maag en darmkanalen dan aan de grijze massa van de deelnemers. Maar het is niet omdat anderen ... dat onfrisse praktijken goed te praten zijn.

De tactiek van de informatie poespas

Het Nucleair Forum probeert de risico's van atoomenergie te doen aanvaarden door een breed publiek, via diverse technieken in opeenvolgende campagnes. De pletwals van "de wetenschap die het beter weet dan de domme burger zodat die toch maar beter stopt met denken en luistert naar de slimme wetenschappers", is een verroest ding uit de jaren 1960-70.

In de jaren 1970 komt de nucleaire pressie van de "nood" aan atoomenergie om de olieschaarste te overwinnen (quod non) en in de jaren 1990-2000 om de klimaatverandering het hoofd te bieden (quod non). Atoomrisico's worden dan als mineur voorgesteld tegenover die andere zorgen aan ons hoofd. Op de golf van de klimaatverandering doet het Nucleair Forum een gok: Saatchi&Saatchi

orkestreert een dure mediacampagne om bij het brede publiek meer berusting in de nucleaire “renaissance” te doen inzinken. Met resultaat: het publiek en de politiek zijn murw en veel mediakanalen zijn vastgelopen in Pepsi/Coca bagatelisering van het atoomvraagstuk. De wijd verbreide verdwazing kan niet stuk, tenzij door het eigen falen van de atoomenergie zelf. Zo is geschied: Fukushima gooit roet in het Nucleair Forum eten.

Hoe manoeuvreert nu dit Nucleair Forum? Het wil de Saatchi& Saatchi campagne effecten niet laten smelten met de splijtstof in Fukushima, en houdt zich voor de domme: geen billboards met de herkenbare campagne kleuren en formaat in kranten of straten te bespeuren, informerend over atoomenergie in tijden van Fukushima. Is dit omdat de honger van de mensen naar echte informatie over atoomenergie nu het grootst is?

In de plaats ervan herhaalt het Nucleair Forum de oude truc van de tussenpersonen, ook gepensioneerde oudgedienden. Die moeten verhinderen dat het nucleaire debat zou verdiepen, dat belangrijke vragen over atoomenergie systematisch en in samenhang worden behandeld op het publieke forum. De gebruikte tactiek is de “*informatie poespas*”. Een na een verschijnen in de pers stukken die de “stemmingmakerij” rond Fukushima aanklagen. Het Nucleair Forum wil laten horen: nucleaire risico’s zijn niet meer verwaarloosbaar, maar een evidentie waarmee moderne mensen moeten leren leven; wie dit niet doet, is een angsthaas. Uit buitenlandse kranten worden opiniestukken vertaald waarin de liefde voor het atoom wordt beleden, maar de twee bijdragen in diezelfde buitenlandse krant die daar een antwoord op geven, krijgt u niet te lezen.

De Morgen (31/3/2011): “Gevaar en hoe het te aanvaarden”.

Onder bovenstaande titel voegt ingenieur F. Van den Abeele, chef wetenschap bij “De Laatste show” een nieuwe duit in het zakje. Hij is niet de enige technisch opgeleide publicist die zichzelf grote kennis toedicht inzake het menselijk gedrag, de massapsychologie, en volkenkundige karakteristieken. Echter, zijn artikel beantwoordt geenszins de vragen die de titel insinueert: WAT is gevaar? en HOE kunnen mensen dit aanvaarden? Of moet de lezer het stellen met de teneur van het stuk: “collectief paranoïde westerlingen” omdopen tot “ultiem consequent rationele, met een onwaarschijnlijk plichtsbefef naarstig voortwerkende, Japanners, ondanks signalen van wanhoop en ontredde”? Zo bruin zal Van den Abeele het wel niet bakken, toch?

Van den Abeele verwijt anderen emotionaliteit en schermen met termen. “... ook in ons land *laait* de discussie over de kernuitstap opnieuw op¹. Het is een *emotioneel geladen* debat, dat geschraagd lijkt op *diffuse berichtgeving* en waarbij *desinformatie* vaak primeren op rationele argumenten.” Zijn stuk is een schoolvoorbeeld van desinformatie en diffuusheid.

Wat te denken van zijn volgende verdoezelende uitdrukkingen: “De problemen met de gehavende kernreactoren zijn nog steeds niet onder controle”; “Door de

¹ De heer F. Van den Abeele had per toeval op 12 maart in De Standaard het debat doen oplaaien met een Opinie “Beter kernenergie dan geen energie. We kunnen nog niet zonder.” Fukushima stak hem een handje toe.

gebrekkige koeling van de splijtstofstaven blijft het gevaar op een kernsmelting reëel”; “de Fukushima Fifty, het team van ingenieurs en technici die de kerncentrale opnieuw onder controle trachten te krijgen, belichamen bijna de ultieme consequentie van rationaliteit.”

Ik zal het wat minder diffuus verduidelijken: wat de Japanse ingenieurs onder controle trachten te krijgen, is geen kerncentrale meer, maar gesmolten splijtstof die grote dosissen radioactiviteit verspreidt, dit in een reactorgebouw vernield door waterstofontploffingen ten gevolge van het smelten van de staven. Omdat de atoomsector geen blijf weet met haar afval, liggen er 10000 brandstofstaven in het getroffen complex. (Onthoud dit even voor het vinden van het “minimum minimorum” van de risico’s)

Verder schrijft F. Van den Abeele: “er is radioactiviteit gemeten in zeewater, en plutonium in de bodem”, maar hij laat exploitant TEPCO aan het woord om te verzekeren: “geen gevaar voor de volksgezondheid”. Misschien voor de niet-ingenieur: in alle zeewater zit een lage dosis radioactiviteit zodat men dus altijd en overal radioactiviteit in zeewater meet. Het zou minder diffuus zijn de lezer te melden met hoeveel duizend keer de achtergrondwaarde werd overschreden.

Dan komt de klassieke poespas om “wat al te gretig een ‘kernramp’ wordt genoemd” te minimaliseren, door de doden van natuurrampen te vergelijken met de nog niet getelde doden van Fukushima. Het is desinformatie een gevaar aanwezig in Moeder Natuur op gelijke noemer te plaatsen met een gevaar veroorzaakt door mensen. Van den Abeele had beter doorgedacht op zijn eigen zin “Japan is ondertussen ontwaakt in een logistieke nachtmerrie, waar huisvesting, verwarming en voedselvoorziening minstens even dringend zijn als het beperken van stralingsgevaar” (sic). Wilt Van den Abeele nu eens de band leggen tussen de Fukushima ramp en de logistieke nachtmerrie? Die band is wel reëel en nodig te onderzoeken want het gaat over de fitheid van de menselijke samenleving om adequaat te reageren op grote natuurrampen, waarbij energie voorziening een belangrijke rol speelt. Hier toont de atoomenergie dat ze een groot deel van het probleem is, geen deel van de oplossing. Nog minder diffuus: atoomenergie is nu de grootste veroorzaker van de logistieke nachtmerrie in Japan.

Van den Abeele verwijst dan naar technocratische risicoschattingen die in de jaren 1970 opgang maakten. Misschien toch beter iets meer studie maken van de diverse gradaties van risico’s, onzekerheid, onwetendheid, aspecten van zeer lange duur (eeuwen, millennia), onomkeerbaarheid, enz. De wereld heeft niet stilgestaan sinds 1980 en het besef dat een technocratische risicoschatting totaal tekortschiet in het omgaan met risico’s is ruim verspreid.

Maar Van den Abeele’s raad is niet diffuus: “De uitbater dient dat berekend risico te reduceren tot een minimum minimorum, en de maatschappij moet daarmee leren leven.” Zo simpel is dat in de wereldvisie anno 1970 van ingenieur Van den Abeele. Misschien hem even uit zijn delirium helpen: hoe betrouwbaar worden risico’s “berekend”? Wat is een “minimum minimorum” in de praktijk (zie het opslaan van afval in de centrales)? Wat als mensen daar nu eens niet willen met leven? Willen zijn ideale Japanners wel nog in de 30 km zone rond Fukushima leven?

Van den Abeele is in ieder geval niet te vinden voor “een doctrine van onbehagen en een draaiboek vol rampscenario’s”, en als het aan hem ligt zal de risico analyse rap beslecht zijn en hoeft het “minimorum” niet al te ernstig worden genomen, want anders “wordt de angst voor het atoom schadelijker dan de straling van zijn kern.” (sic)

Het is dat jullie het maar weten, angsthazen allemaal. Of hebben die dan toch geen schrik meer van verroeste pletwalsen uit de jaren 70 van vorige eeuw?